ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

Ο ΙΕΡΟΣ ΕΠΤΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΕΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΥ

Τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ Λυτρωτοῦ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Υμηττοῦ
2016

Ο ΙΕΡΟΣ ΕΠΤΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΕΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΥ
Τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ Λυτρωτοῦ

Κείμενα:
Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δανιὴλ

Σειρά:
«Χριστολογικά - Μ. Ἑβδομάδα» ἀριθμ. 13

Copyright:
Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ.
Λεωφόρος Φορμίωνος 83, Τ.Κ. 161 21 Καισαριανὴ
Τηλ.: 210.72.24.123
www.imkby.gr e-mail: info@imkby.gr

ISBN: 978-960-6841-82-8

Ἐκδοτική Παραγωγή

ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.
Ἀρδηττοῦ 12-16, 116 36 Ἀθήνα
Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 • Fax: 210.923.7033
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr

Ο ΙΕΡΟΣ ΕΠΤΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΕΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΥ

Τά τελευταῖα λόγια τοῦ Λυτρωτοῦ

τοῦ Μητροπολίτου
Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ
ΔΑΝΙΗΛ

Ἄν τά λόγια ἑνός ἑτοιμοθάνατου ἀγαπητοῦ προσώπου μένουν βαθιά χαραγμένα στή μνήμη μας καί ἡ τελευταία ἐπιθυμία του μένει ἱερή ἀνάμνηση καί σεβαστή παρακαταθήκη, πόσο περισσότερο δέν πρέπει νά μείνουν σεβαστά κι ἀγαπητά, σάν ἱερή παράδοση, τά λόγια Ἐκείνου, πού θυσιάστηκε γιά μᾶς, Ἐκείνου πού τίς τελευταῖες στιγμές τῆς μαρτυρικῆς ζωῆς Του, ὅταν βρισκόταν κρεμασμένος μεταξύ οὐρανοῦ καί γῆς, εἶπε ἑπτά μόνον λόγια, πού ὁ ἀγαπημένος μαθητής Του Ἰωάννης καί οἱ εὐσεβεῖς γυναῖκες ἀνέφεραν πιστά. Αὐτά τά λόγια πρέπει νά εἶναι γιά μᾶς ἱερός ἑπτάλογος καί ἱερή παρακαταθήκη καί νά μείνουν σεβαστά, παντοτινά χαραγμένα στή μνήμη μας, συνηθισμένο θέμα τῆς μελέτης μας, γιατί βγῆκαν ἀπό τό στόμα Ἐκείνου, πού τόσο μᾶς ἀγάπησε, ὥστε θυσίασε καί τή ζωή Του γιά μᾶς, χύνοντας τό αἷμα Του ὡς, τήν τελευταία σταγόνα πάνω στό ἀτιμωτικό ξύλο τοῦ Σταυροῦ.

Αὐτά τά λόγια, λόγια ἀνεξικακίας καί ἀγάπης, λόγια μακροθυμίας καί ἐλέους, δωρεᾶς καί συμπόνιας, στεναγμοῦ καί ταπεινοσύνης, ἐπιθυμίας καί ἀνάγκης, ἀγωνίας καί ἐλπίδας, χαρᾶς καί ἡρωισμοῦ, θά μελετήσουμε γιά νά τά κάνουμε καί δικά μας λόγια τήν ὥρα τῆς δοκιμασίας μας καί τοῦ πόνου μας.

Ι

Ὁ Ἰησοῦς εἶχε ὑποστεῖ, τήν νύχτα τῆς Πέμπτης πρός τήν Παρασκευή τήν μαρτυρική ἀγωνία στόν κῆπο τῶν Ἐλαιῶν, τήν προδοσία τοῦ μαθητοῦ Του, τήν ἐγκατάλειψη τῶν ὑπολοίπων, τήν ἄδικη δίκη, τίς ὕβρεις, τίς μαστιγώσεις, τούς ἐμπαιγμούς, τά ραπίσματα, τούς ἐμπτυσμούς, τόν ἀγκάθινο στέφανο τῶν στρατιωτῶν καί βρισκόταν καρφωμένος πάνω στό ἀτιμωτικό ξύλο τοῦ σταυροῦ, χωρίς καμιά ἀνακούφιση ἤ ἐνθάρρυνση, ἀφοῦ εἶχε ὁλοκληρώσει τό ἔργο Του. Νόμιζε κανείς ὅτι τουλάχιστον τώρα, στήν ἀξιοθρήνητη θέση Του, πάνω στό σταυρό, θά συγκινοῦσε τίς καρδιές τῶν Φαρισαίων, τῶν Γραμματέων καί τῶν Ἀρχόντων τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ. Κάθε ἄλλο ὅμως. Αὐτοί, βλέποντάς Τον ἔτσι ταπεινωμένο, Τοῦ φώναζαν *«Ἔ, σύ, πού καυχόσουν νά καταστρέψεις τό ναό καί νά τόν ξανακτίσεις σέ τρεῖς μέρες, σύ, πού ἔδινες τό σημεῖο αὐτό γιά ἔνδειξη τῆς θεϊκῆς σου καταγωγῆς, δέ σοῦ ζητᾶμε τόσο μεγάλο θαῦμα. Μόνο, ἄν εἶσαι υἱός τοῦ θεοῦ, κατέβα ἀπό τό σταυρό καί τότε μεῖς θά πιστεύσουμε»* (Ματθαίου κζ΄, 40 καί Λουκᾶ κγ΄ 34).

Ὁ Ἰησοῦς, πού ἄκουγε μέ ὑπομονή καί μεγαλοψυχία αὐτές τίς εἰρωνεῖες καί ταπεινά δεχόταν ὅλες τίς προσβολές, σηκώνοντας ὑψηλά τά ἱκετευτικά βλέμματά Του, εἶπε τά πρῶτα λόγια τῆς μελέτης μας : «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς οὐ γάρ οἴδασι τί ποιοῦσι» (Λουκᾶ 23, 34). *«Πατέρα, συγχώρεσέ τους, γιατί δέν ξέρουν τί κάνουν».*

Καμιά θειότερη παράκληση ἀπ' αὐτή δέν ὑψώθηκε στόν οὐρανό ἀπό τόν καιρό πού ζοῦν ἄνθρωποι καί προσεύχονται. Δέν ἦταν προσευχή ἀνθρώπου, ἀλλά προσευχή Θεοῦ πρός Θεό, γιατί οἱ ἄνθρωποι δέν ξέρουν νά συγχω-

ροῦν οὔτε τήν ἀγνότητα στούς ἁγνούς, οὔτε τήν δικαιοσύνη στούς δίκαιους.

«Ἄφες αὐτοῖς», Ὤ λόγια μακροθυμίας καί ἀγάπης! Ὤ θεϊκά λόγια, πού ἔπειτα ἀπό εἴκοσι αἰῶνες δέ θά κουραστοῦμε ν' ἀκοῦμε. Λόγια παρηγορητικά, πού γεμίζουν τήν ψυχή μέ γαλήνη καί χαρά.

Ὁ καρδιογνώστης Κύριος προγνώριζε τήν κατάστασή μας, γι' αὐτό παρακάλεσε τόν οὐράνιο Πατέρα Του νά μᾶς συγχωρέσει, γι' αὐτό πρόφερε τά συμφιλιωτικά αὐτά λόγια, τά γεμάτα ἀνεξικακία καί ἀγάπη.

Ὅταν κανείς γιά πρώτη φορά ἀκούει τά λόγια *«ἄφες αὐτοῖς»* καί δέν ἐμβαθύνει στήν ἔννοια, ἀνησυχεῖ καί διερωτᾶται· *«Πῶς ὁ Ἰησοῦς λέγει ὅτι οἱ δήμιοί του καί οἱ ὑβριστές του δέν ξέρουν τί κάνουν; Δέν ἤξεραν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦταν ἀθῶος, μεγάλος εὐεργέτης, ξακουστός προφήτης καί ὅτι αὖτοι ἦταν δόλιοι, σκληροί, ὑποκριτές, συκοφάντες; Πῶς ὁ Ἰησοῦς λέγει ὅτι δέν ξέρουν τί κάνουν;»*.

Ὁ Ἰησοῦς εἶχε δίκαιο. Οἱ δήμιοί του, οἱ Ἄρχοντες καί ὁ λαός δέν ἤξεραν τί ἔκαναν. Ἦταν περισσότερο τυφλοί παρά διεστραμμένοι.

Νόμιζαν ὅτι θά ἐκμηδενίσουν τίς ἐπαγγελίες τοῦ Μεσσία καί θά διέλυαν τή βασιλεία Του, τήν στιγμή πού οἱ ἴδιοι συνέτειναν στήν καθίδρυσή της. Δέν ἤξεραν ἐκεῖνο πού ἔκαναν, γι' αὐτό καί ὁ μακρόθυμος Κύριος ζητᾶ νά τούς συγχωρέσει ὁ οὐράνιός Του Πατέρας. *«Ἄφες αὐτοῖς». «Ἡ ἀνθρώπινη ἄγνοια, παρατήρησε ἕνας συγγραφέας, εἶναι τόσο ἀπέραντη, ὥστε λίγοι εἶναι ὅσοι γνωρίζουν πραγματικά τί κάνουν»*. (Τζοβάννι Παπίνι, στό ἔργο του *«Ἱστορία τοῦ Χριστοῦ»*. Ἐκδόσεις «ΑΣΤΗΡ», ἔκδοση ζ΄, 2005, σελ. 235).

Κι ἐμεῖς, κάθε φορά πού προσβάλλουμε τή θεία δικαι-

οσύνη, δέν ξέρουμε τί κάνουμε. Ἀποτυφλωνόμαστε ἀπό τίς προκαταλήψεις μας, τίς ἀμφιβολίες μας, τούς δισταγμούς μας στήν πίστη, παρασυρόμαστε ἀπό τά πάθη καί τίς ἀδυναμίες μας. Τά λόγια τοῦ Χριστοῦ εἰπώθηκαν καί γιά μᾶς.

«Σέ εὐχαριστῶ, θεῖε Διδάσκαλε, γιά τήν ἄκρα αὐτή ἀνεξικακία Σου, γιατί θέλησες νά πεῖς καί γιά μᾶς τό "ἄφες αὐτοῖς". Τώρα πού σέ βλέπουμε καρφωμένο πάνω στό Σταυρό γιά νά μᾶς ἐξαγοράσεις, τώρα πού ἀκούσαμε τή θεϊκή Σου ἐπίκληση, νοερά γονατιστοί στά ἄχραντά Σου πόδια, Σοῦ ὑποσχόμαστε νά φυλάξουμε τό νόμο σου. Κι ἄν καμιά φορά παρακούσουμε τίς ἐντολές Σου θά εἶναι ἀπό ἄγνοια καί ἀδυναμία κι ὄχι ἀπό κακή θέληση καί σκληροκαρδία».

II

Ἀνάμεσα σέ κεῖνους, πού βλασφημοῦσαν τό Χριστό ἦταν καί δυό ληστές, πού ἔνωναν τήν κακία τους στήν κακία τοῦ πλήθους. Δυό ἔνοχοι ληστές, πού οἱ Ρωμαῖοι σταύρωσαν δεξιά κι ἀριστερά τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ. Κι αὐτοί δέν ἔπαυαν νά βρίζουν τόν Ἰησοῦ. Μόλις ὅμως ὁ Χριστός πρόφερε τά λόγια τῆς ἀνεξικακίας, ὁ ληστής, πού βρισκόταν στά δεξιά ἀλλάξε σάν νά τοῦ ρίχτηκε ἕνας δυνατός προβολέας στά βάθη τῆς ψυχῆς του καί εἶδε ὅλη τή δική του ἀθλιότητα καί τή δικαιοσύνη Ἐκείνου, πού βρισκόταν σταυρωμένος κοντά του. Μέ ἐπιβλητικό τόνο ἄρχισε νά ἐπιπλήττει τόν συγκατάδικό του λέγοντας: *«Δέ φοβᾶσαι σύ τόν Θεό. Μεῖς δίκαια ἀπόλαμβάνουμε γιά ὅσα πράξαμε, ἀλλά ὁ Δίκαιος αὐτός τί πταίει;»* Καί γυρνώντας στό Χριστό ἔλεγε: *«Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ Σου»*. (Λουκᾶ κγ΄, 41) Συγκινημένος ὁ Χριστός

ἀπ' αὐτή τήν ὁμολογία στρέφεται καί τοῦ λέει: «Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ» (Λουκ. 23, 43). Αὐτά εἶναι τά δεύτερα λόγια ἀπό τόν ἑπτάλογο τοῦ Χριστοῦ. Μέ τά λόγια αὐτά ὁ ληστής ἔγινε δίκαιος καί ληστής, ὡς τό τέλος, γιατί κατά τήν ἔκφραση τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου ἔκλεψε κι αὐτόν τόν Παράδεισο.

«Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ», ἔπειτα ἀπό τά λόγια τῆς ἀνεξικακίας καί τῆς ἀγάπης ἔρχονται τά λόγια τῆς παρηγοριᾶς καί τῆς ἐλπίδας. Λόγια ἐνθαρρυντικά καί παρήγορα γιατί ἔπειτα ἀπό τίς μεγάλες στερήσεις καί δοκιμασίες ἔρχονται νά γλυκάνουν τούς πόνους καί νά ἱκανοποιήσουν τούς πόθους μας. Σήμερα, λέγει ὁ Χριστός. Σήμερα, χωρίς ἀναβολή. Ὄχι ἀργότερα, ἀλλά τώρα σᾶς ὑπόσχομαι, ὅτι σήμερα κιόλας θά ἀπολαύσετε τήν εὐτυχία τοῦ Παραδείσου. Αὐτή εἶναι ἡ ἐλπίδα καί ἡ παρηγοριά τῶν Χριστιανῶν. Παρευθύς μετά τή ζωή αὐτή νά χαρεῖ τόν Παράδεισο.

Ἡ ζωή εἶναι σκληρή δοκιμασία, ἀλλ' ἔχουμε τήν ἀλάνθαστη ὑπόσχεση τοῦ Λυτρωτοῦ μας, ὅτι ἄν συμμορφώνουμε τή ζωή μας σύμφωνα μέ τό νόμο Του, σύντομα μιά μέρα θά χαροῦμε μαζί Του τήν αἰώνια βασιλεία Του.

Τήν ὥρα λοιπόν τῆς δοκιμασίας, ὅταν ὁ πόνος μᾶς συντρίβει καί τά καυτερά δάκρυα αὐλακώνουν τίς παρειές μας, θά σκεφθοῦμε τά παρηγορητικά λόγια τοῦ θείου Ἐσταυρωμένου. *«Σήμερα μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ Παραδείσῳ»*. Σύντομα θά λάβουμε τό μισθό μας. Τά δάκρυα τοῦ πόνου, ἀναμεμιγμένα μέ τά λόγια τῆς μετάνοιας, θά μᾶς ἐξασφαλίσουν τήν δόξα τοῦ Παραδείσου.

III

Ὁ Χριστός ἔδωσε τήν ἐλπιδοφόρα ὑπόσχεση στό ληστή

καί βυθίστηκε στήν ἀγωνία τῆς σιωπῆς καί τοῦ πόνου. Οἱ στρατιῶτες στά γύρω τοῦ Σταυροῦ μοίραζαν τά ἐνδύματά Του καί φιλονικοῦσαν ποιός θά πάρει τά καλύτερα. Στό διάστημα αὐτό μερικά πιστά κι ἀφοσιωμένα πρόσωπα πλησίασαν στό Χριστό Ἐσταυρωμένο. Ὁ Ἰησοῦς διέκρινε τήν Παρθένο Μαρία, τή Μητέρα Του, καί τόν πολυαγαπημένο μαθητή Του Ἰωάννη. Μέ φωνή ἀδύνατη, τόσο γιά ν' ἀκουσθεῖ στά ἀγαπημένα Του πρόσωπα, λέγει στή Μητέρα Του: «Γύναι, ἰδού ὁ υἱός σου» καί γυρνώντας στό Ἰωάννη προσθέτει: «Ἰδού ἡ μήτηρ σου» (Ἰωάννου 19, 26).

Λόγια παράξενα καί συμβολικά, ζωντανή ἔκφραση θείας προσφορᾶς καί γενναιοδωρίας. Ἡ καρδιά τοῦ Χριστοῦ καί σ' αὐτή τήν κατάσταση, πού βρισκόταν δέν ἔπαυσε νά εἶναι ἡ πιό τρυφερή καί στοργική καρδιά ἀπό ὅλες τίς καρδιές τῶν ἄνθρωπων. Ἀπό τό ὕψος τοῦ Σταυροῦ Του εἶδε ὁ Χριστός τήν Μητέρα Του καί τό Μαθητή Του καί τούς σπλαχνίσθηκε. Συλλογίστηκε ὅτι μετά τό θάνατό Του ἡ ἡρωική μητέρα Του θά ἐπέστρεφε μόνη της στήν Ἱερουσαλήμ καί ὁ ἀγαπημενός μαθητής Του δέ θά εἶχε πιά τό ἀναπαυτικό στῆθος τοῦ Διδασκάλου γιά νά πεῖ τόν πόνο του. Εἶδε πόσο θά ἦταν ὀδυνηρό στή Μητέρα Του νά ἔμενε χωρίς παιδί καί στό μαθητή νά ἔμενε χωρίς διδάσκαλο, γι' αὐτό θέλησε νά πληρώσει αὐτό τό κενό. Ἦταν σά νά ἔλεγε:

«Μητέρα θά μείνεις μόνη σέ λίγο, ἀλλά δέ θέλω νά μείνεις ἀπροστάτευτη. Δέ θέλω νά κλαῖς χωρίς νά ἔχεις δίπλα σου ἕνα παρηγορητή. Βλέπεις κοντά τόν ἀγαπημένο μου μαθητή, σοῦ τόν δίνω στή θέση μου. Βέβαια δέν μπορεῖ νά σέ περιβάλει μέ τά δικά μου Θεανδρικά αἰσθήματα, ἀλλά τουλάχιστον δέ θά μείνεις μόνη. Δέξου τό μαθητή μου γιά προστάτη σου».

«Καί σύ, ἀγαπημένε μαθητή μου, δέ θά ἔχεις πιά τό στῆθος τοῦ Διδασκάλου γιά ν' ἀκουμπήσεις, οὔτε θ' ἀκοῦς πιά ἀπό τό στόμα μου θεϊκά λόγια, πάρε ὅμως τή Μητέρα μου γιά συμβουλό σου καί προσπάθησε νά τήν ἀγαπᾶς, ὅπως τήν ἀγάπησα ἐγώ».

Ὢ λόγια τρυφερῆς ἀγάπης καί συμπόνιας! Λόγια, πού ἀναφέρονται καί σέ μένα, γιατί γιά μᾶς εἶπε ὁ Χριστός:

«Ἰδού ἡ μήτηρ σου». Ὅσο κανείς μελετᾶ τά λόγια αὐτά τόσο βυθίζεται στόν ὠκεανό τῆς ἀγάπης, πού πλημμύρισε τήν τρυφερή καρδιά τοῦ Ἰησοῦ.

Τήν στιγμή πού ἡ ἀχαριστία τῶν ἀνθρώπων ἔφθασε στό κορύφωμά της, τήν ἴδια στιγμή ὁ πρᾶος Ναζωραῖος χάριζε στούς ἀνθρώπους ὅ,τι πολυτιμώτερο εἶχε στή γῆ, τή Μητέρα Του.

IV

Ἀπό τήν ἕκτη ὡς τήν ἐνάτη ὥρα σκότος κάλυψε τόν Γολγοθᾶ καί τήν ἁγία Πόλη. Ὁ ὄχλος φοβισμένος ἄρχισε ν' ἀπομακρύνεται καί οἱ Φαρισαῖοι, ἔφευγαν σάν σκιές διωγμένες ἀπό τή μεγάλη σκιά τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἥλιος, εἰκόνα τοῦ δίκαιου Θεοῦ Πατέρα, ἔκρυψε τό φῶς του, τόσο, πού καί στήν Ἀθήνα ἕνας σοφός εἶπε: *«Σήμερον, ἢ Θεός πάσχει ἢ τό πᾶν ἀπώλετο».* Ὁ Ἰησοῦς ἔμεινε βυθισμένος στή σιωπή ἀπό τό μέγεθος τοῦ πόνου. Ἔπειτα ἀπό τρίωρη ἀγωνία ἀνασηκώνει τήν καταματωμένη κεφαλή Του, ὑψώνει τά μάτια Του στόν οὐρανό καί φωνάζει: *«Θεέ μου, Θεέ μου, ἱνατί μέ ἐγκατέλειπες»* (Ματθαίου 27, 46). Ἦταν τό κύκνειο ἆσμα, τό κορύφωμα τοῦ πόνου, ἡ κραυγή τοῦ σπαραγμοῦ τοῦ Ἐσταυρωμένου. Ἦταν ὁ τέταρτος λόγος Του.

Ἂν τά προηγούμενα λόγια ἦταν παράξενα καί ἀκα-

τανόητα δέν εἶναι λιγώτερο ὁ τέταρτος λόγος Του. Γιατί ὁ Ἰησοῦς λέγει τέτοια μεμψίμοιρα λόγια; Μήπως ἐπαναστατεῖ ἐνάντιον τοῦ Πατέρα Του; Μήπως δυσανασχετεῖ γιά τήν κατάντια του; Γιατί παραπονεῖται; Δέν εἶναι ὁ Ἴδιος, πού εἶπε προτήτερα στό Κῆπο τῶν Ἐλαιῶν: *«Γενηθήτω τό θέλημά σου»* (Ματθαίου στ΄, 10) καί ἦταν πρόθυμος νά πιεῖ τό πικρό ποτήρι τοῦ θανάτου; Γιατί τώρα ὁ Ἰησοῦς παραπονεῖται, ὅτι τόν ἐγκατέλειψαν σάν νά μήν ἦταν Υἱος τοῦ Θεοῦ;

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός στό Σταυρό ἦταν τό θύμα, πού ἔπρεπε νά ἐξιλέωσει ὅλες τίς ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων. Ἐκεῖνος ὁ ἄκακος ἀμνός τοῦ Θεοῦ, πού κατά τόν προφήτη Ἡσαΐα *«ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησε, οὐδέ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ»* (Ἡσαΐου νγ΄ 9), δέχθηκε νά ἐμφανισθεῖ στόν οὐράνιό Του Πατέρα φορτωμένος μέ τίς ἁμαρτίες μας.

Στήν κορύφωση τοῦ μαρτυρίου Του ἀπευθύνεται πρός τόν ἐπουράνιο Πατέρα. Τήν ὥρα τῆς σκληρῆς δοκιμασίας προσευχήθηκε λέγοντας τόν 21ο Ψαλμό πού ἔλεγαν οἱ Ἰσραηλῖτες, ὅπως ἐμεῖς λέμε τό *«Πάτερ ἡμῶν»*.

Ὁ Ἰησοῦς μέ τά λόγια αὐτά : *«Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί μέ ἐγκατέλιπες»*, ἤθελε νά γίνει καί δικό μας ὑπόδειγμα. Κι ἐμεῖς θά ἔχουμε στή ζωή μας ὧρες σκληρές, ὧρες ἀγωνίας πού θά βρεθοῦμε ἐγκαταλελειμμένοι, περιφρονημένοι, ταπεινωμένοι καί γιά μᾶς θά σημάνει ἡ ὥρα τῆς σκληρῆς δοκιμασίας, πού δέ θά βρίσκουμε πουθενά στήριγμα. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, καθένας μέ τή σειρά του, ἀκόμα καί κεῖνοι πού εὐεργετήσαμε καί ἀπό κείνους πού περιμένουμε μεγαλύτερη κατανόηση, ὅλοι θά μᾶς ἀπαρνηθοῦν καί θά μᾶς ἐγκαταλείψουν στήν τύχη μας.

Ὅταν λοιπόν θά βρεθοῦμε σέ παρόμοιες στιγμές, δέν ἔχουμε παρά νά σκεφθοῦμε τό Χριστό ἐπάνω στό Σταυ-

ρό. Ὁ Θεός δέ μᾶς ἀπαγορεύει νά ἐκφράσουμε τόν πόνο μας, ἀλλά θέλει νά τόν ἐκφράσουμε σ' Ἐκεῖνον, πού εἶναι ὁ μόνος ἱκανός νά μᾶς βοηθήσει. Ὅταν, μέ ταπεινοφροσύνη καί αὐταπάρνηση, στρεφόμαστε στόν Θεό γιά νά Τοῦ ποῦμε τόν πόνο μας, τότε τά λόγιά μας δέν εἶναι ποτέ βλάσφημα, ἀλλά προσευχή.

«Θεέ μου, δέν παραπονιέμαι γιατί ὑποφέρω, ἀλλά σοῦ ζητῶ νά μή μέ ἀφήσεις μόνο στόν πόνο μου, καί μή μοῦ ἀρνηθεῖς τήν δύναμη τῆς χάριτός Σου, πού κάνει νά γίνεται ἀγαπητός ὁ πόνος».

V

Ἐνῶ οἱ Ρωμαῖοι στρατιῶτες προσπαθοῦσαν νά μάθουν τί ἤθελε νά πεῖ ὁ Χριστός μέ τά λόγια: *«Θεέ μου, Θεέ μου, ἱνατί με ἐγκατέλιπες»*, πού τά εἶπε στήν ἀραμαϊκή διάλεκτο· *«Ἠλί, Ἠλι, λαμά σαβαχθανί»*, ὁ Ἰησοῦς πρόφερε κι ἄλλη παράξενη καί συμβολική λέξη. Μές τήν ἀγωνία τοῦ πόνου φώναξε: *«διψῶ»* (Ἰωάννου ιθ΄, 28). Ἡ φωνή αὐτή, ἀδύνατη, ἀλλά ἐκφραστική, συνεκίνησε κι ἕνα ἀπό τούς στρατιῶτες, πού προθυμοποιήθηκε νά βουτήξει ἕνα σφουγγάρι στό ξύδι καί μέ αὐτό νά βρέξει τά χείλη τοῦ Ἰησοῦ. Οἱ Χριστός, ἀφοῦ γεύθηκε, δέ θέλησε νά πιεῖ.

Ὁ αἰώνιος ξεδιψαστής, πού στόλισε τίς κοιλάδες καί τά λαγκάδια μέ δροσερές πηγές καί πού τόσες φορές ἔσβησε τή δίψα τῶν ἄλλων, ὑπέφερε ἀπό μιά ἄσβεστη δίψα.

Ἡ δίψα του δέν ἦταν μόνο σωματική, ἀλλά καί ψυχική κι αὐτή προπάντων τυραννοῦσε τό μάρτυρα τοῦ Γολγοθᾶ. Δέν διψοῦσε τόσο γιά νερό, ὅσο γιά τήν κατάκτηση καί τή σωτηρία τῶν ψυχῶν.

Ἀφοῦ ὁ Χριστός δέν ἤθελε νά πιεῖ, γιατί ἐφώναξε *«διψῶ»*; Αὐτό τό ἔκανε καί γιά τό δικό μας παραδειγ-

ματισμό. Γιά νά μή διστάζουμε νά ζητοῦμε ταπεινά τή συνδρομή τῶν ἄλλων, γιατί, ὅπως τό κύμα χάνεται μέσ' τό κύμα, ἔτσι κι ὁ πόνος μας θά χαθεῖ μέσ' στόν πόνο τῶν ἄλλων.

Νά λέμε βέβαια ταπεινά καί ὑπομονετικά, χωρίς ἀπαιτήσεις, τόν πόνο μας, ἀλλά καί νά ἀκοῦμε τόν πόνο τῶν ἄλλων, πού εἶναι πόνος, πού ἠχεῖ πολλές φορές δυνατά στ' αὐτιά μας καί γίνεται ὀχληρός, ἀλλά ποτέ δέν πρέπει νά μείνει περιφρονημένος. Δέν δικαιολογούμαστε νά κωφεύουμε στήν δυστυχία τῶν ἄλλων· ἐκεῖνος πού ζητεῖ βοήθεια εἶναι ὁ Χριστός, πού φωνάζει *«διψῶ»*.

Σήμερα οἱ φωνές αὐτές τῆς δίψας κάθε μέρα ἀκούονται πιό δυνατά καί γοερά. Διψῶ φωνάζει ὁ κατάκοπος ἐργάτης. Διψῶ ἐπαναλαμβάνει ὁ ἔμπορος. Διψῶ τονίζει ὁ ὑπάλληλος. Διψῶ λέγει ὁ ἀγρότης. Διψῶ κλαυθμυρίζει τό παιδί. Διψῶ διαλαλεῖ ὁ σεισμόπληκτος. Διψῶ ὁ μετανάστης. Διψῶ ὁ πρόσφυγας. Κι ὅλοι διψοῦν. Ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, ἀσθενεῖς, ἀδύναμοι, ὅλοι φωνάζουν «Διψῶ», ζητώντας βοήθεια. Διψοῦν ἀπό κοινωνική δικαιοσύνη, ἀπό ἀληθινή ἐλευθερία, ἀπό εἰρήνη, ἀπό προστασία, ἀπό περίθαλψη. Ὅλοι διψοῦν, γι' αὐτό κι ἐμεῖς ἄς προσπαθήσουμε νά γίνουμε πηγή τῶν ἄλλων.

IV

Ὁ οὐρανός ἐξακολουθοῦσε νά συννεφιάζει. Βαριά ἀτμόσφαιρα καλύπτει τόν τόπο τοῦ Κρανίου. Σέ μιά στιγμή ἡ φωνή τοῦ Χριστοῦ ἀκούσθηκε δυνατή γιά νά προφέρει τήν ἔκτη φράση : *«Πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τό πνεῦμά μου»* (Λουκᾶ κγ΄, 46).

Πόσο εἶναι συγκινητικά κι ἅγια τά λόγια τοῦ Χριστοῦ! Ἐκφράζουν ὅλη τή δύναμη τῆς υἱϊκῆς καρδιᾶς Του καί

ἦταν ἱκανά νά ἐλευθερώσουν τή θεότητα ἀπό τή σάρκα. Φωνάζει μέ δυνατή φωνή γιά ν' ἀκούσουν ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι στή σταύρωσή Του, ὅτι πραγματικά ἀποθνήσκει. Ὁ ἀθάνατος ἀποθνήσκει γιά τούς θνητούς. *«Πάτερ»*, φωνάζει, γιά ν' ἀποδείξει σέ ὅλους τήν θεότητά Του, ὅτι αὐτός εἶναι ἀληθινά Υἱός τοῦ Θεοῦ καί δέ διστάζει νά καλέσει τό Θεό, Πατέρα Του.

Ἐνῶ προτήτερα Τόν ἀκούσαμε νά λέγει: *«Θεέ μου, Θεέ μου, ἱνατί μέ ἐγκατέλιπες;»*, τώρα λέγει: *«Πάτερ, εἰς χεῖρας σου παρατίθεμαι τό πνεῦμά μου»*. Κι αὐτό γιατί πάντοτε ἀνήκει στήν κοινωνία τοῦ οὐρανίου Πατέρα. Εἶναι ἀληθινά Υἱός τοῦ Θεοῦ καί δέν παύει νά τό διακηρύττει ὡς τήν τελευταία στιγμή τῆς ζωῆς Του, ἔστω καί ἄν ἡ ἀλήθεια αὐτή νά Τοῦ στοιχίζει τήν ἀνθρώπινη ζωή Του. Εἶναι ἀπόλυτος Κύριος τῆς ψυχῆς Του, πού ἐλεύθερα κι ὅπως θέλει τήν παραδίνει στόν Πατέρα Του, γιατί σ' Αὐτόν ἔχει ἀπεριόριστη ἀγάπη καί ἄφθαστη ἐμπιστοσύνη.

Ὁ Λυτρωτής ἔδωσε ὅλο τό αἷμα Του γιά τό ἀπολυτρωτικό ἔργο Του, ἕνα μόνο Τοῦ μένει ἡ ψυχή Του, πού ἦταν τό ἀριστούργημα τῆς θείας ἀγάπης καί παντοδυναμίας, κι αὐτή τήν προσφέρει στόν Θεό, γιά νά τήν φυλάξη ὡς τή στιγμή, πού ἔνδοξα θά ἀναστηνόταν.

Βέβαια ὁ Ἰησοῦς δέν εἶχε ἀνάγκη νά κάνει τέτοια ἐπίκληση καί προσφορά γιατί ἦταν Θεός, ἀλλά μεταχειρίζεται τέτοιες ἐκφράσεις, πού νά μείνουν καί σέ μᾶς ὑποδείγματα προσευχῆς.

Τά τελευταῖα λόγια τοῦ Χριστοῦ ἄς εἶναι καί δικά μας λόγια, ὅταν θά μᾶς περιλούσει ὁ κρύος ἱδρώτας τῆς ἀγωνίας τοῦ θανάτου καί πλησιάσει ἡ ὥρα ν' ἀφήσουμε τά πρόσκαιρα γιά τά αἰώνια, τόν τάφο γιά τήν ἀνάσταση.

VII

Μία τελευταία φράση μένει ἀκόμα γιά νά συμπληρωθεῖ ὁ ἱερός ἑπτάλογος. Κι αὐτή εἶναι σύντομη. Ἀποτελεῖται ἀπό μία μόνο λέξη. Λέξη γεμάτη γενναιότητα καί μεγαλεῖο, πού συνεκίνησε τόσο βαθιά τόν ἑκατόνταρχο, ὥστε τόν ἔκανε νά πιστέψει στή θεότητα τοῦ Χριστοῦ.

Αὐτή τήν λέξη τήν ἀναφέρει μόνο ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης, πού ἦταν κι αὐτόπτης μάρτυς.

«*Τετέλεσται*» (Ἰωάννου ιθ΄, 30) ἦταν ἡ τελευταία λέξη τοῦ Μεγαλομάρτυρα Λυτρωτοῦ, πού παρέδωσε τό πνεῦμά Του. «*Τετέλεσται*» ἦταν λέξη θριάμβου καί ἰαχή νίκης.

Ὅπως, ὅταν γιά πρώτη φορά στήν πλάση τοῦ κόσμου, ὅταν ὁ Θεός εἶδε τά ἔργα, πού βγῆκαν ἀπό τά χέρια Του πιστοποίησε ὅτι πραγματικά ὅλα ἦταν καλά, ἔτσι καί προτοῦ ὁ Ἰησοῦς ἀφήσει τήν γῆ βλέπει ὅτι ἐξεπλήρωσε τόν προορισμό Του καί ἀναφωνεῖ τό «*τετέλεσται*».

Τί τελείωσε ὁ Χριστός; Ὅ,τι Τοῦ εἶχε ἀναθέσει ὁ οὐράνιος Πατέρας Του. Ὁ Χριστός ἦλθε στόν κόσμο γιά νά μαρτυρήσει γιά τήν ἀλήθεια. Κατέβηκε στή γῆ νά κάνει τό θέλημα τοῦ Πατέρα Του καί νά ἀπολυτρώσει τόν κόσμο μέ τό πολύτιμο αἷμα Του. Τώρα ἡ ἀποστολή Του τελείωσε. Δέν ἔμεινε οὔτε μιά προφητεία ἀνεκπλήρωτη. Τίς τελευταῖες αὐτές ὧρες ἐπαληθεύονται κατά γράμμα στό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ ὅλες οἱ προφητεῖες τοῦ Ἡσαΐα καί τῶν ἄλλων μεγάλων προφητῶν. Ἐδόξασε τόν Πατέρα Του. Ἐγνώρισε τό ὄνομά Του στούς ἀνθρώπους. Ἔρριξε τό μικρό κόκκο τοῦ συνάπεως στή γῆ γιά νά φυτρώσει καί νά γίνει μεγάλο δένδρο καί τώρα θριαμβευτικά φωνάζει: «*Τετέλεσται*». Σά νά ἔλεγε: «*Πατέρα ἅγιε, ἦλθα στόν κόσμο γιά νά ἐκπληρώσω τό θέλημά Σου, τώρα εἶμαι στήν*

εὐχάριστη θέση νά διαλαλήσω ὅτι ἐξεπλήρωσα ὅ,τι Σύ ἤθελες».

«Τετέλεσται» δέν εἶναι μόνο λέξη, πού ἐκφράζει θρίαμβο, ἀλλά καί παράκληση. Σάν νά ἔλεγε· *«Τελείωσα τό ἔργο μου καί τώρα μοῦ ἀπομένει ἡ δόξα στή βασιλεία τῶν οὐρανῶν».*

Πόσο θαυμαστά εἶναι καί τά ἑπτά τελευταῖα λόγια τοῦ Χριστοῦ. Πόση ἀντίθεση πρός τά τελευταῖα λόγια αὐτῶν, πού οἱ ἄνθρωποι θεωροῦν μεγάλους! Ἐκεῖ ὁ τρόμος, ἡ ἀπαγοήτευση, ὁ θάνατος, ἐδῶ ἡ μεγαλοψυχία, ἡ σταθερότητα, ἡ ἀνάσταση.

«Τετέλεσται». Ἀναπαύου, θεῖε Μυσταγωγέ, στή δόξα τοῦ Οὐρανοῦ. Τό ἔργο σου τελείωσε. Ἡ βασιλεία Σου θεμελιώθηκε. Ἀπό τό κορύφωμα τῆς δόξας Σου ἐπισκόπει τό ἀπολυτρωτικό ἔργο Σου. Μέ τά στίγματα τοῦ πάθους Σου ἀπέκτησες νέα δόξα. Χιλιάδες χιλιάδων ψυχῶν θά Σ' ἀκολουθήσουν, θά Σέ δοξάσουν, θά μιμηθοῦν τά παραδείγματά Σου, θά Σοῦ ἀφιερώσουν τή ζωή τους. Στή γῆ πέρασες φτωχός, περιφρονημένος, τώρα ὅμως εἶσαι ὁ μαγνητικός πόλος τῶν ψυχῶν. Εἶσαι τέλειος νικητής τοῦ θανάτου. Ἀναπαύου, Θεῖε Ἐσταυρωμένε, ἔνδοξε κατακτητά τῆς ψυχῆς μας, στόν τρισένδοξο θρόνο, πού ἀπέκτησες μέ τά παθήματά Σου. Θεῖε Λυτρωτά, μοναδική τῆς ψυχῆς μας παρηγοριά, ἀξίωσέ μας, στό τέλος τῆς ζωῆς μας, νά μπορέσουμε νά ποῦμε κι ἐμεῖς μέ ὅλη τή βεβαιότητα τό «τετέλεσται» καί νά κατορθώσουμε νά δοῦμε τίς ἔνδοξες πληγές Σου, ἀνάμεσα στή δόξα καί στόν ἀκατάλυτο θρίαμβο, πού ἀπέκτησες μέ τό σταυρικό θάνατο Σου. Ἀμήν.

Μεγάλη Παρασκευή
29.4.2016

